Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

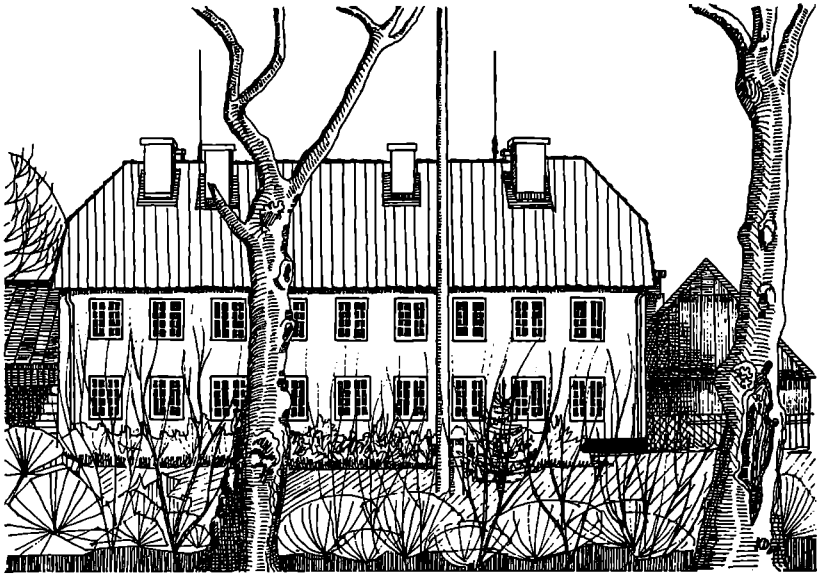

ÅRSSKRIFT

for gamle og nuværende elever fra

TØNDER STATSSEMINARIUM

1963

Bruhn & Knudsen

Ribe Landevej

aut. forhandler

H. SØRENSEN

ØSTERGADES

UR-, GULD- og SØLVVAREFORRETNING

★

OPTIK

Tønder . Telefon 2 22 81

Handelsbanken i Tønder

Filial af Aktieselskabet Kjøbenhavns Handelsbank

Tlf. 2 25 40 fl. linier

Kontorer i Højer og Tinglev

HANS TYGESEN

Herremagasinet

Vestergade 1 – Tønder

Emil Wolffhechel

Tønder tlf. 2 14 65

Gardiner . Trikotage . Manufaktur

Sengeudstyr

Bageri og conditori

B. Brodersen

Østergade 45, Tønder telf. 2 20 83

Tønder Oste- og Kolonialforretning

Hans Lønborg

Vestergade 58 Tlf. 2 19 55

SALG AF MOTORCYKLER
OG SCOOTERE

G. Langfritz

Østergade 43 – Telefon 2 12 28

Niels Bossen

PAPIR EN GROS

Nørregade 6 – Tønder – Tlf. 2 11 50

J. N. Jefsens boghandel

Telefon 2 23 41 . Tønder . Storegade 5

ÅRSSKRIFT

FOR GAMLE OG NUVÆRENDE ELEVER FRA
TØNDER STATSSEMINARIUM

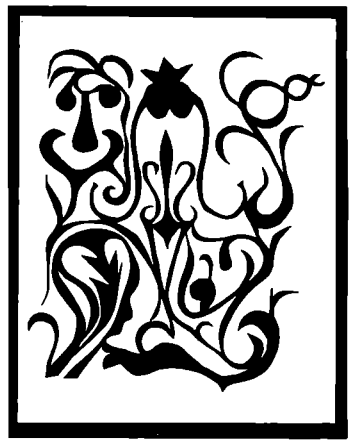

UDGIVET AF
TØNDRINGER SAMFUNDET
NUMMER 21 . TØNDER 1963

Indholdsfortegnelse

Asger Nyholm: Tale ved dimissionen 8. juni 1963 3
Erik Larsen: Otto Helkiær til minde 6
Per Røgilds: Jubilæumsfestlighederne 8
Tønder Seminarie Stat 15
L. B. Adolphsen: Noget om skolekomedie 16
Redaktørskifte 18
Generalforsamling 18
Dimissionsholdet 1963 20
Året rundt 21
Vore 25-års jubilarer 22
Siden sidst 23
Tøndringer-Samfundets regnskab 26

Forsiden: Gørrismark
– tuschtegning udført af Karl Damkjær, S IV.

Klip på titelblad: Karen Træholt Petersen, S II.

Redaktion: Th. Lauridsen og H. C. Hansen (ansv.)

Billederne i øvrigt
er alle fra arrangementer i forbindelse med jubilæet.

Tale ved dimissionen

8. juni 1963

Kære dimittender.

Må jeg som afskedshilsen fra seminariet fortælle Dem en gammel historie. Den handler om en lærer, der skal begynde sit arbejde ved en skole. Hvordan det går ham, skal De få at høre. Men først lidt om historiens forfatter.

Hans navn er Richter, men han skrev under navnet Jean Paul. Han levede i revolutionens og napoleonskrigenes urolige tider. Han er næppe læst af mange i nutiden. Mit beskedne kendskab til ham fik jeg gennem en lille bog, som en af dette seminariums tidligere ledere, seminardirektor Castens, har udgivet om Jean Paul som pædagogisk forfatter. Jean Paul var nemlig stærkt interesseret i pædagogiske spørgsmål — han var selv lærer en tid.

Når man læser Casten's bog, bliver man overrasket over, så moderne Jean Pauls tanker virker. Jeg finder det således meget aktuelt, at hans interesse først og fremmest drejer sig om opdragelse — ikke om undervisning. Undervisning uden opdragelse, siger han, gør et menneske snu og snedig, men ikke klog, dannet og vis. Det kunne være sagt i dag, blot meget stærkere. Det er netop vort store problem i dag, at vi er nået videre i kundskaber end i opdragelse. Menneskeheden har fået et forfærdende kendskab til naturkræfterne — forfærdende fordi vi ikke er nået så vidt i moralsk opdragelse, at vi kan være sikre på, at vort herredømme over naturkræfterne vil blive brugt i udviklingens tjeneste. Vi har erfaret, at de kan bruges til ødelæggelse, og ingen kan love os, at dette ikke vil gentage sig. Derfor er det så usigelig sandt, hvad den gamle forfatter sagde, at opdragelsen er vigtigere end undervisningen. Det er pædagogikkens store problem i dag, hvordan vi kan opdrages til menneskeligt at leve op til det mål af teknisk viden, vi har nået.

Jeg finder det også aktuelt, når Jean Paul så stærkt understreger, at hvert barn har sin egen individualitet. Han siger det meget indtrængende, at opdrageren bør sætte det som sit mål, at barnet kan blive det i livet, som det efter sit særlige anlæg er. Man kan knække et barns individualitet ved en falsk opdragelse. Så er opdragelsen forfejlet og der anrettes usigelig skade. Hvis mennesket er kastet ud af sin egen individualitet og over i en fremmed, har det mistet tyngdepunktet, som skal holde sammen på det. Så ved det ikke bedre end at efterligne andre. Det handler ikke ud af sin egen natur. Det bliver måske en slave, der kun kan følge en befaling udefra. Vi har i vor tid oplevet særlig grelle eksempler på sådanne mennesker, der undskylder deres slette handlinger med, at de kun har handlet efter ordre. Pædagogikken bør være meget opmærksom på det spørgsmål, hvordan man kan opdrage mennesker til at have en samvittighed og handle efter den.

Men nu til historien. Den er sat som indledning til Jean Pauls' opdragelseslære. »Levana« kalder han den. Lavana var navnet på en romersk skytsgudinde for det nyfødte barn, som faderen løfter op som tegn på, at han vil opdrage det.

En lærer er blevet ansat ved en skole. Hans første opgave som nybegynder er at holde en tiltrædelsestale.

Han hilser sin nye foresatte og sine nye kolleger med ærbødige ord. Derefter udtaler han til tilhørernes og til læserens største forbløffelse sin glæde over, at opdrageren let og muntert kan bære sin gernings byrde. Han har intet at frygte. For at opdragelse, det være sig i hjem eller i skole, er ganske forgæves, den er uden følger — og altså også uden slette følger. Det er ikke gartnerens saks eller vandkande, der giver blomsten næring og farve. Det er himmel og jord. Og således er det heller ikke læreren og hans bøger, der skaber barnets udvikling. Det er den ensomhed eller det selskab, som barnet vokser op i. Tidens ånd er menneskets egentlige skolemester. Mod dens kræfter formår opdrageren ikke noget. Han kan i virkeligheden intet udrette — og altså heller ikke anrette nogen skade.

Det var jo en sælsom tale for en nybegynder ved en skole. Ikke mærkeligt, at hans foresatte fandt, at han havde kvalificeret sig til sin afsked. Han fik den og få dage efter kunne han så holde sin afskedstale.

Afskedstalen er lige så overraskende. Den handler nemlig om, hvor vigtig og betydningsfuld opdragelsen er for barnet. Man er mest modtagelig i barneårene, for barnet har endnu modtaget så lidt,

og jo mindre man har modtaget, des mere kan man modtage. I en høj alder gør det ikke så meget indtryk på en, hvis man ser et smukt udtryk for kærlighed eller et ondarted eksempel på uretfærdighed. Men hvis et barn oplever noget sådant, kan det kaste lys eller skygge ind i barneårene og langt ind i fremtiden. I de spæde år kan opdrageren derfor med den halve kraft udrette mere, end han i de senere år kan udrette med den dobbelte kraft. Barneårene er skabertiden. Derfor er opdragelse i barneårene så umådelig betydningsfuld.

Man føler sig lige straks noget desorienteret over disse to tilsyneladende modstridende taler. Men man bliver snart klar over, at de egentlig rummer hele pædagogikkens problematik. De vil selv komme til at opleve den mærkelige dobbeltstilling, som skolearbejdet fører en ind i. På den ene side tvinges man til ydmyghed, fordi man ved, hvor begrænsede mulighederne er. På den anden side lever man under pres af et ansvar, hvis fordring man aldrig bliver færdig med. Denne dobbeltstilling vil jeg ønske for Dem, at De aldrig må komme ud over.

Det er egentlig genialt af Jean Paul at indlede en opdragelseslære med disse to taler. Det er udtryk for en underfundig humor. Men den kræver sund sans for ikke at blive misforstået.

Når det hedder, at opdrageren ikke kan udrette noget, så betyder det jo ikke, at De blot skal lægge hænderne i skødet og sige: det kan være lige meget, for vi betyder ingenting. Tænk på, hvad forældrene må føle ved at betro børnene som det værdifuldeste, de ejer, til Deres omsorg. Tænk på, at de muligheder, som De eventuelt forspilder for børnene i skoletiden, får børnene aldrig igen. At en lærer er doven og efterladende, er noget nær det værste, man kan sige om ham.

Men når det så på den anden side siges så indtrængende, hvor betydningsfuld opdragelsen er, så skal De ikke fortvivle, hvis De har ondt ved at se resultaterne. De kan ikke lave hele verden om — og kan vel heller ikke lave børnene om. Men een ting kan De. De kan skabe det milieu, den atmosfære, den ånd — eller hvad De nu vil kaldet det — som børnene skal leve i i skoletiden. Det kan nok være, at urolige hoveder kan ødelægge noget — måske meget for Dem. Men det er dog Dem, det afhænger af, om børnene i Deres person skal møde den gode vilje, som altid er den samme, enten barnet har gjort sig mere eller mindre fortjent dertil. Det er min tro, at det gamle ord om at lade sin sol opgå over onde og gode er den bedste pædagogiske vejledning, der kan gives. Hvor det efterleves, skabes de

bedste vilkår for en sund åndelig opvækst. Børnene bør have en tryg forvisning om, at hver enkelt barn i klassen står Dem lige nær og er Dem lige betydningsfuldt. Ingen bør føle, at han er mindre værd i Deres øjne end de andre. Og ingen bør føle, at han er mere værd i Deres øjne end de andre.

Så har De vist også lov at tro, at hvis De kan skabe denne atmosfære i skolestuen, vil den også kunne indvirke på børnenes indbyrdes forhold, så de vurderer hinanden ret, som lige vigtige og betydningsfulde mennesker, enten så evnerne er større eller mindre, så ingen føler sig mere og ingen mindre værdifuld end de andre. Det er dog den væsentlige forudsætning for et anstændigt forhold mellem mennesker, både hvor det gælder børn og voksne.

Skolens folk vil altid føle sig i en mærkelig paradoksal situation. Man synes, der er ret snævre grænser for, hvad man kan udrette. På den anden side har man en følelse af forpligtelse overfor de store muligheder, man har fået givet, for at bringe varige og betydningsfulde værdier videre til næste generation. Opgaven bliver i ydmyghed at erkende grænserne for, hvad man kan udrette — uden at opgive troskaben i arbejdet. Og så samtidig i troskab at udrette det, der kan og skal gøres — uden at overvurdere sin betydning. Jean Paul har forstået disse to sider ved opdragelsen. Derfor indleder han sin opdragelseslære med disse to taler. Jeg ønsker dem evne til at forene de to sider, ydmyghed og troskab i Deres skolearbejde.

Asger Nyholm.

Otto Helkiær *til minde*

I juli 1963 døde tidligere viceinspektør Otto Helkiær. Få dage før sin død havde han været sammen med sin familie i et sommerhus på Sjælland og havde været midtpunktet i ungdommens sang og glade samvær, og her døde han så under sommeropholdet og blev ført hjem til Tønder, hvor han blev fulgt til graven af en stor skare venner fra nær og fjern.

Helkiær var københavner og havde, sagde han selv, aldrig tænkt sig at arbejde andre steder end i sin fødeby. Efter en række år i kontorfaget kom han på Jonstrup seminarium, hvorfra han dimitteredes 1921. Da overlærer Novrup bad ham søge til Tønder efter eksamen, var han meget utilbøjelig til at sige ja, men han tog til Tønder for at

se på sagerne, og han siger selv i sine erindringer: »Jeg kom og så — og blev overvundet.« Fra 1. aug. 1921 til sin afsked 31. juli 1960 var han ansat ved Tønder statsseminariums øvelsesskole og var i kraft af sin stærke personlighed med til at give skolen dens særlige præg.

Han var en god kraft for skolen, og mange af seminariets elever mindes hans praktiktimer med glæde. Men ved siden af dette var han en god støtte i det danske menighedsliv, der jo også i disse år skulle finde sin form, og i særlig grad lagde han, som ungdommens ven, sin arbejdskraft i Frivilligt Drengeforbund. Han havde tilhørt F.D.F. fra sin drengetid, blev som 17-årig delingsfører i København, og fra starten i 1922 var han kredsfører for Tønder-kredsen, hvor han særlig tog sig af uddannelsen af de unge førere.

Også i kredse unden for F.D.F. var han en skattet arbejder for den folkelige sag, og hans oplæsningsaftener skaffede ham mange venner i landsdelen, både nord og syd for grænesn. — Han var et værdifuldt medlem af Tønder Sangkor fra dets begyndelse og til få år før sin død, og på mangfoldige områder kunne man hente gode råd hos ham.

Otto Helkiærs mange venner, hans gamle elever og kolleger vil ære hans minde.

Erik Larsen.

Jubilæumsfestlighederne

ved Per Røgilds

Årets store begivenhed på dette historiske sted var naturligvis seminariets 175-års jubilæum.

Jubilæumsfestlighederne indledtes fredag den 20. september om formiddagen, hvor samtlige seminariets lærere og elever samledes i festsalen. Efter fællessangen gav rektor Nyhom en kort oversigt over seminariets historie. Rektor indledte med at sige, at hvis vi ville prale, kunne vi have fejret 210 års jubilæum. Det er nemlig netop så lang tid siden, at provst Balthasar Petersen grundlagde det første »skolemester-institut«. Vi regner imidlertid først med det egentlige seminariums oprettelse ved provst Petersens testamente, der trådte i kraft omkring Mikkelsdag 1788. Dernæst redegjorde rektor kort for de bevægede år, seminariet er gået igennem i de skiftende tider. »Efter genforeningen i 1920,« sagde rektor til slut, »blev seminariet atter dansk, og Emil Albeck blev dets forstander. Han lagde den li-

Lørdag den 21. september: Reception

nie, vi andre siden har fulgt, med at sige: »Vi må gøre et godt dansk arbejde og ikke være proselytmagere.«

Efter rektors tale sang koret et par sange. Det var som sædvanlig under hr. Kromanns dygtige ledelse.

Den næste taler var frk. Enemark. Som bekendt er hun dimitteret her fra seminariet og har været nært knyttet til det i over 40 år. Frk. Enemark havde således mange dejlige og interessante oplevelser at fortælle om. »Dette seminarium har som grænseseminarium haft en meget stor betydning som kulturformidler, såvel mod syd som mod nord,« sagde frk. Enemark bl. a. og hun udtrykte håbet om og troen på, at det fremover måtte vedblive at have denne betydning. På lærernes vegne overrakte frk. Enemark rektor en dirigentklokke som gave til seminariet.

Til sidst besteg Hans Ryborg talerstolen. Han var lidt i tvivl om, til hvem han skulle rette elevernes lykønskning, men kom dog endelig til det resultat, at den måtte rettes til institutionen. Dernæst overrakte han rektor ét af de 300 ølglas, der var elevernes gave til seminariet.

Herefter var der atter fællessang, hvorefter seminariet aflyste al undervisning til mandag.

— — — — — —

Scene fra Peer Gynt

Fredag aften — den egentlige festaften — var af gode grunde henlagt til hotel »Tønderhus«.

Som første punkt på aftenens program stod IV-klasses opførelse af Henrik Ibsens »Peer Gynt«. Efter at man gennem længere tid havde bemærket en stigende travlhed i S IV — ikke mindst i tegnesalen — var det nu med stor spænding, man ventede på, at det dannebrogsfarvede tæppe skulle gå. Travlheden forud for dette var forståelig, for det var selvsagt en kæmpeopgave, klassen var gået i gang med. Så meget mere prisværdigt var det, at forestillingen blev en så stor succes. Og så meget velfortjent var det bifald, som bragede ned over scenen, da stykket var slut. De medvirkende, såvel på som bag scenen, havde gjort »Peer Gynt« fængslende fra første til sidste scene..

Bifaldet gjalt først og fremmest titelrollens indehaver, Henning Ranum, der uden overdrivelse bar hele stykket. Det var en meget stor rolle, og Ranum var praktisk taget konstant på scenen. Publikum kunne glæde sig over den sikre måde, han spillede sin rolle på; man mærkede, at Ranum levede med i stykket. Man glemte, at det var en seminarieelev, der stod på scenen; man så kun Peer Gynt.

En anden af hovedpersonerne var Solvejg, der blev spillet af Edel. Især bidrog hun til succes'en med sin fortolkning af »Solvejgs sang«,

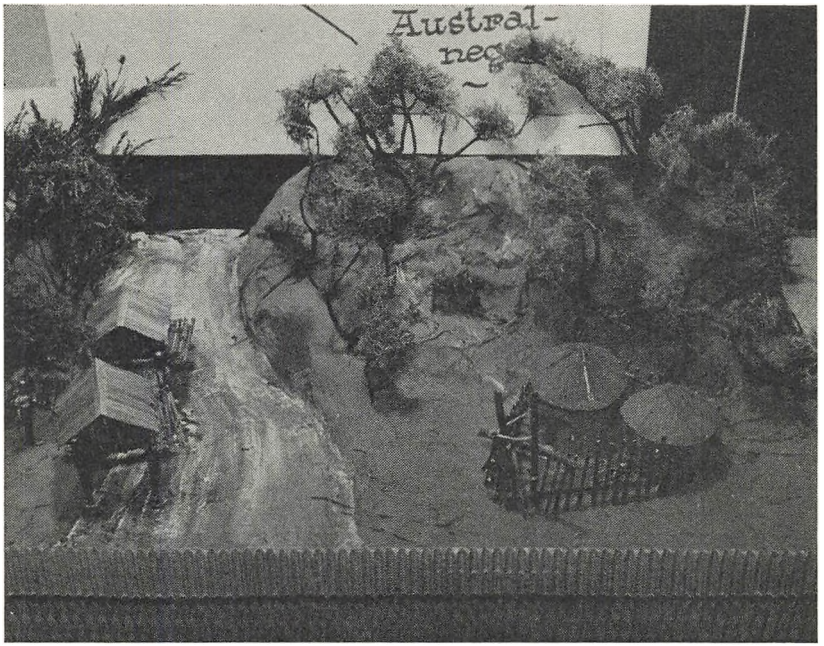

Fra formningsudstillingen

der ganske fortryllede publikum. Man var så betaget, at klapsalver til Edel ganske ville have bortdrevet denne stemning. Den velfortjente hyldest fik Edel så til gengæld, da forestillingen var forbi.

Endnu en af hovedkræfterne i stykket skal nævnes, nemlig Rosemine, der spillede mor Åse — en rolle, der kræver meget. Rosemine holdt hele tiden publikum fanget ved sin inderlige måde at spille på. Hun var helt igennem mor Åse — lige fra de mest dramatiske, til tider næsten komiske, scener til hendes endeligt i »kanen« foran »Sct. Peters port«.

At kun disse tre aktører direkte nævnes er naturligvis ingen underkendelse af de øvrige præstationer. Disse var alle hver især med til at bringe forestillingen op til den smukke helhed, der blev resultatet.

Det er klart, at forarbejdet til en premiere ikke alene består i at indøve replikker, smil og glimt i øjet . Det koster f. eks. et meget stort arbejde at dekorere scenen, og især hvis man vil give disse dekorationer et »personligt præg«. Det »personlige præg« var i dette tilfælde en stilisering af scenebilledet. Det er selvsagt lidt af et vovestykke at stilisere dekorationerne til et 100-årigt gammelt skuespil.

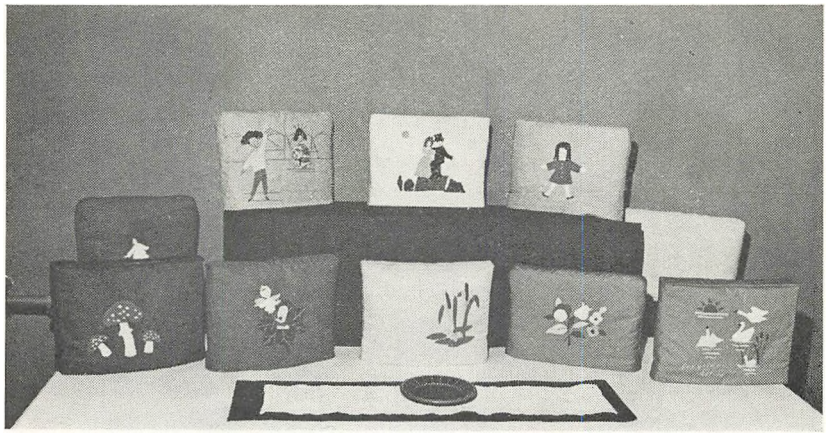

Fra håndgerningsudstillingen

Den slags overdrives meget nemt, og stykket forfladiges blot derved. Her satte hr. Henriksen så ind og hjalp klassen med den krævende opgave. Og takket være ham blev resultatet netop det, man skulle bruge. Derfor: STORT bifald til hr. Henriksen og S. IV fordi det lykkedes at lave nogle smukke, moderne dekorationer, der så naturligt faldt ind i det klassiske skuespil. Samtidig skabte dekorationerne sammen med belysningen en ganske særlig atmosfære. Og en ny atmosfære for hvert af den udmærkede »drejescenes« skift. Disse fikse skift samt belysning, kostumer og sminke blev varetaget af de S IV'ere, der ikke netop var i rampelyset; der var spænding og aktivitet bag kulisserne.

På dette sted bør det også nævnes, at af kostumerne var der kun nogle af folkedragterne, der var lejet; langt de fleste dragter havde klassen selv syet af forhåndenværende materialer. Pigerne (for dem var det vel) har på dette felt med stort held brugt deres fantasi og håndgerningsfærdigheder. (Hvem kunne f. eks. se, at Peer Gynts profetbaus var gjort af en pensioneret konfirmationskjole?). Det var et fortræffeligt arbejde; et mønster for amatørscener.

Alle de nu nævnte faktorer kan sammenfattes under ét i begrebet: »instruktion og iscenesættelse«. Ser man i det til lejligheden udgivne program, opdager man, at det er en vis »L.B.A.«, der har taget sig af denne opgave. Det er nok ikke helt ubekendt, at det er hr. Adolphsen, der skjuler sig bag disse initialer. Det var meningen, at det, der her er skrevet om »Peer Gynt«, skulle give et lille indtryk af, hvad disse to udtryk: »instrueret« og »sat i scene« dækker over.

Reliefkort fra geografiudstillingen

Hr. Adolphsen har gjort en stor indsats, og bifaldet og blomsterne til ham var velfortjent.

Efter forestillingen var der middag for lærere og elever med »påhæng«. Som man vil erindre, blev bunden til jubilæumsmiddagen lagt med en pæn og fyldig sildeanretning. Dernæst fik man »Jubilæumsgryde«. Desserten: kaffe med kringle. — I øvrigt sluttede aftenen med bal til »Hilo Hawaiians«s velkendte klange. Højt humør og høje priser.

Jubilæet markeredes udadtil med en reception lørdag eftermiddag. Rammen om receptionen var den bedagede festsal; denne var igen indrammet af en smuk udstilling af såvel elevarbejder som et udvalgt historisk materiale.

En af de første gæster, der ankom, var tidligere amtsskolekonsulent, Nic. Svendsen, der dimitterede fra herværende seminarium i 1894.

Men efterhånden ankom de mange gæster. Undervisningsministeriet blev repræsenteret af direktør Horsfeldt Poulsen. Af de øvrige gæster skal nævnes: amtmand Hårløv, borgmester Paulsen, provst Holt, amtsskolekonsulent Brejl og amtsskolekonsulent Novrup, Landesdirektor Jens Nydahl og Konsul Voos, Aabenraa, rektor Utoft, Haderslev sem. samt landsarkivar Iversen og overlærer Jens Lampe, Aabenraa. Desuden var mange gamle elever mødt op.

Nu blev seminariets nyerhvervede dirigentklokke for første gang taget i brug, idet rektor Nyholm gik op på talerstolen for at byde gæsterne velkommen. En særlig velkomst havde rektor til Nic.

Svendsen; de tidligere tyske dimittender blev budt velkommen på tysk. Desuden præsenterede rektor jubilæumsudstillingen.

På undervisningsministeriets vegne talte dernæst direktør Horsfeldt Poulsen. Direktøren overbragte direktoratets og egen lykønskning og takkede institutionen for det store arbejde, der gennem tiderne er udført her. »Uddannelsen her fortjener megen ros; den har haft og vil få betydning for opvoksende slægter,« sagde direktør Horsfeldt Poulsen blandt andet, »men desværre er de ydre rammer jo noget knappe. Jeg kan her kun bruge Ingemanns ord: »Giv tid, giv tid... så kommer foråret.« Direktøren sluttede: »Lad da fremover udgå dygtige lærere og lærerinder herfra.«

Den næste taler var amtmand Hårløv: »Lige fra Balthasar Petersens tid har der været et godt samarbejde mellem seminariet og amtet,« indledte amtmanden og udtrykte samtidig sin glæde over den kulturformidling, der er sket gennem seminariet. På amtets vegne gratulerede amtmanden med en boggave på 500 kr. Endvidere overbragte amtmanden en lykønskning fra Provst Petersens Stiftelse. »Har vi handlet i Provst Petersens ånd?« spurgte amtmanden. »Svaret kan kun være ja! Salget af »Gørrismark« (på trods af provst Petersens testamente) har bevirket- at Stiftelsens kapital nu forrentes med 30.000 kr. mod før 6.000 kr. Amtmanden kunne endvidere oplyse, at de 30.000 kr ville få fuld udnyttelse ved opførelsen af det kollegium, der er projekteret i Nørregade.

Efter amtmandens tale overbragte borgmester Johan Paulsen byens og byrådets lykønskning. Borgmesteren henvendte sig desuden til direktør Horsfeldt Poulsen med ordene: »Lad det snart blive vår, hr. Horsfeldt Poulsen; det haster!!«

Overlæge Jepsen overbragte Sparekassens lykønskning. »Sparekassen har altid haft nær tilknytning til seminariet,« sagde overlægen blandt andet, »held og lykke i året, der kommer.«

Som den næste taler gik provst Holt op på talerstolen. »Balthasar Petersen må have været en fremsynet mand,« indledte provsten, »og vi priser ham som kirkens foregangsmand på skolens område. Det seminarium, provst Petersen oprettede her, har gjort en stor historisk og pædagogisk indsats, snart mod syd, snart mod nord; det har været både bro og front mod syd«. — »Men først efter 1920 kom den virkelig store lykketid,« fortsatte provsten og mindedes seminariets daværende forstander, Emil Albeck: »Kirkemand i skolens tjeneste«.

Endelig talte tidligere amtsskolekonsulent Nic. Svendsen om de 70 år der er gået, siden han første gang stod i denne sal.

Der er mange, der på den store dag har betænkt seminariet med blomster og gaver. Nogle af gaverne er allerede nævnt, men her skal nogle af de øvrige omtales:

Politimester Bøving gav det originale billede af seminariet 1860. Der eksisterer adskillige reproduktioner af dette billede, bl. a. på forsiden af NOTA BENEs jubilæumsnummer. Fra det tyske konsulat i Aabenraa en meget fornem bogsamling, der blandt flere andre værker består af Schönberger und Soehner: »Die Welt des Rokokos« og Paul Sethe: »Von 1848 bis heute — Deutsche Geschichte im letzten Jahrhundert«.

Rektor Utoft, Haderslev overbragte sit seminariums lykønskning med et sølvfad.

Også fra byens to store boghandlere modtog seminariet gaver. Boghandler Jefsen sendte det pragtfulde værk Alexander Libermann: »I kunstnerens atelier« og fra Andersen & Nissen kom Henrik Ibsens samlede værker.

Lørdag aften var der atter fest på Tønderhus; denne gang for gamle elever. Opførelsen af »Peer Gynt« fik også denne aftens store bifald.

Under kaffebordet sang koret, hvorefter der holdtes taler.

Tønder Seminarie Stat

Præcis på jubilæumsdagen den 21. september udkom Tønder Seminarie Stat med overlærer Jens Lampe, overlærer Erik Larsen og seminarierektor Asger Nyholm som de hovedansvarlige for udarbejdelsen.

Vilkårene for et sådant indsamlings- og forskerarbejde illustreres svagt af følgende i bogens forord: »At et værk af denne art altid vil være ufuldkomment, er vi klar over. Mange spor fortaber sig i det uvisse, ikke alle kilder kan regnes for at være fuldtud pålidelige, meget arkivalsk stof er gået tabt, og en hel del af de modtagne skemaer er kun ufuldstændigt udfyldt, men . . .«.

Et imponerende og utrætteligt arbejde er gået forud for den værdifulde bog mange af os nu har stående, og Tøndringer Samfundet vil gerne hermed sige de tre ovennævnte en hjertelig tak.

NOGET OM SKOLEKOMEDIE

Hvad der gennem tiderne traditionelt har været kaldt SKOLEKOMEDIE har her på stedet gennem flere år været camoufleret under betegnelsen DRAMATIK. Heri ligger der en antydning af, at arbejdets funktion ikke i første række har været at more tålmodige og velsindede forældre og kammerater.

Her skal fremdrages nogle af de synspunkter, der kan retfærdiggøre det store arbejde, der faktisk ligger bagved produktionen af en helaftensforestilling.

Spørgsmålet om arbejdets relevans skal da i første række besvares med, at den store del af seminariets elever før eller senere vil komme ud for at skulle arbejde »scenisk« hvadenten det bliver i børneskolen eller i ungdomsarbejdet. At det derfor er værdifuldt at have været med til at løse de både teoretiske og praktiske problemer, der knytter sig til dramatisk opførelse, ses umiddelbart.

Hermed er det ganske vist ikke fastslået, at dramatisk arbejde har nogen værdi i sig selv, og de følgende synspunkter vil da også kunne gælde både for seminariet som for børne- og ungdomsarbejdet

I arbejdet med dramaet er det vitalt at fordybe sig i teksten og se, hvad den indebærer af fortolkningsmæssige muligheder, for så som slutmål at finde en acceptabel overensstemmelse mellem skrift og tale. Hertil knytter sig øvelserne i artikulation, der i scenisk virkelighed ofte fornemmes som mere indlysende vigtig end undertiden i fagene: dansk, engelsk, tysk o. s. v.

Lad mig som det næste pege på den for skolekomedien vitale selvfølgelighed der ligger i, at hele klassen skal være med. Det er et af de principper der ofte syndes imod. Ganske vist skaber det store repertoiremæssige problemer, og griber ofte ind i spørgsmålet om »gammelt eller moderne«. Men hvis kun halvdelen eller en trediedel af klassen er impliceret, har arbejdet ingen funktion som »skolekomedie«. Det kan udtrykkes jævnt med ord som: det umulige kan gennemføres, hvis man løfter i flok — det er skønnere end se orden blive skabt ud af kaos osv., eller man kan sige det på engelsk og tale om Education in Democracy.

Som biprodukter af arbejdet skal det også nævnes, at sammen-

holdet i den samarbejdende klasse styrkes. Og oplevelsen af kammeratskabet er ofte det første der nævnes, når udbyttet af seminarietiden gøres op.

Der ligger heri også et andet moment, som i almindelighed ikke anføres. Kammeratskab, det at være fortrolige med hinanden, er en forudsætning for arbejdet i fag, hvor diskussionen, drøftelsen, er en integrerende faktor. Man skal være kendt med hinanden, hvis man ikke skal være bange for at udlevere sig.

Hertil kommer så, at tilliden mellem lærer og elever styrkes i arbejdet med den fælles opgave, en tillid der viser sig at komme også andre end den lærer, som har arbejdet med klassen, tilgode.

Og for den enkelte elev har arbejdet ofte den betydning, at den dramatiske fremtræden forløser kræfter i sindet, der kan iagttages også udover det skabende øjeblik.

Alle disse bemærkninger har kredset om det specifikke begreb: Skolekomedie og ikke antydet, at der også er berøringsflader med begrebet teater i al almindelighed. Og det skal da også skarpt og stærkt understreges, at der ikke er tale om sammenligningsgrundlag. Derfor vil skoleteatret heller ikke rammes af kritik fra tilskuerpladserne, for om det, der skal opnåes er opnået, kan ikke afgøres af de nydende, men skal bedømmes af de ydende. Ikke desto mindre kan man jo håbe på, at mødet med teatret i skolekomedieformen for dets særlige publikum også undertiden kan komme til at betyde katarsis, løftelse, problemklaring, eller hvad man nu forlanger, at teatret skal give een.

Der rejser sig nu det spørgsmål, ud fra hvilke synspunkter man skal vælge sit repertoire. Det er efter min mening det alvorlige arbejdende amatørteater og det professionelle teaters opgave at føre den mest moderne dramatik frem på scenen — skolekomedien står sig ved at holde sig til de prøvede repertoirer, jævnfør den vedføjede oversigt over nogle af seminarieelevernes dramatiske opførelser fra den sidste halve snes år.

Også ud fra det ganske enkle synspunkt, at for manges vedkommende er skolekomedien første møde med begrebet teater i videste forstand. Og der vil ikke være mulighed for at opdrage til at forstå det professionelle teater, hvis ikke baggrunden er det gamle og traditionelle, den umiddelbare fortids teater. Det, at få kærlighed til og forstå teatrets kunst som noget kæmpende, villende og forløsende, er efter min mening også baggrund for den tid og de kræfter, der sættes ind på løsningen af opgaven.

Rune Lindstrøm: Et spil om en vej. 1955.
Kaj Munk: Før Cannæ. 1956.
Wessel: Kærlighed uden strømper. 1956.
Sam og Bela Spewack: Mine tre engle. 1957.
Jules Romain: Dr. Knock. 1958.
Fristrups farce: Svend, Knud og Valdemar. (Kongsemnerne). 1959.
Gogol: Revisoren. 1959.
Conelly: Træet midt i haven. (Guds grønne enge). 1960.
Friedells Goethespil. 1961.
Hostrup: Genboerne. 1961.
Henrik Ibsen: Peer Gynt. 1963.

L. B. A.

REDAKTØRSKIFTE

Med dette årskrifts udsendelse er en delvis ny redaktion trådt i funktion. I den anledning skal der her siges en hjertelig tak til overlærer Erik Larsen for mange års godt arbejde som hovedredaktør. Han har år for år slidt i det for at skabe et læseværdigt skrift, og det er i stor udstrækning lykkedes. Et problem har det hvert år været, at få årsskriftet udsendt til tiden, at det somme tider ikke er lykkedes, skyldes kun manuskriptforfatteres ulyst til at slippe deres værker.

Generalforsamling

Søndag den 22. september — dagen efter seminariejubilæet — afholdtes generalforsamling i Tøndringer Samfundet. Da mange medlemmer var i Tønder i anledning af festen, havde vi håbet på en nogenlunde god tilslutning, men det blev en skuffelse, kun 16 mødte.

Formanden aflagde beretning og forelagde også regnskabet, da kassereren var forhindret i at være til stede.

Efter en kort drøftelse af spredte emner kom man nok en gang ind på en drøftelse af pinsestævnerne — der var stillet forslag om at forsøge at arrangere sådanne stævner igen —. Den almindelige mening på generalforsamlingen var, at genoplivningsforsøg ville være frug-

tesløse. Stævnerne var i sin tid gået i sig selv af mangel på tilslutning, og der var intet, der tydede på, at interessen for sådanne sammenkomster var ret meget større nu — tværtimod.

Også årsskriftet blev drøftet, og man kom ind på problemerne med at få det udsendt rettidigt. I den anledning blev det foreslået at skære ned på artikelstoffet, da man alligevel ikke kunne nå at få det hele læst på denne årsskrifternes årstid. Vi har skåret ned i dette årsskrift. Om det vil vi gerne høre medlemmernes mening.

Mødet sluttede med valg, og Tøndringer Samfundet har nu følgende bestyrelse: Skoleinspektør Thomas Lauridsen, Hasle (Studius), Seminarieadjunkt Niels Thomsen, Tønder, lærer Niels Tyge, Øster Højst, øvelsesskolelærer Arne Fischer, Tønder og øvelsesskolelærer H. C. Hansen, Tønder. Førstnævnte er formand.

Årsskriftets adresser:

Ekspedition og kasserer: Arne Fischer, Nygade 20, Tønder.

Redaktører: Skoleinspektør Thomas Lauridsen, Hasle, Bornholm.
H. C. Hansen (ansv.), Grev Schacksvej 27, Tønder.

Bageste række fra venstre: Knud E. Larsen, Arne Fischer, Andreas Michelsen, Søren Nielsen, sem.adj. H. Meesenburg, Ole Bødker, Hans Iversen, Andreas Mylin, Jørgen G. Nielsen.
2. bag. rk. fra venstre: Organist M. Melbye, sem.lekt. L. E. Ålykke, sem.adj. N. Thomsen, Kaj Snabe, Poul E. Sonne, Helene Lorenzen, Birthe Thuesen, Hedda Hjort, Inga Christensen, Carl Ravn, Ole Jepsen, Thorkild B. Hansen.
3. bag. rk. fra venstre: sem.adj. H. Henriksen, Lydia Tygesen, Sigrun Ottsen, Karoline Horsbøll, Gerda Boisen, Kirsten Hagen, Inge Ellegård, Ester Bihl, Kirsten Outzen, sem.lekt. I. Enemark, Gerda Rudolph, Nora Eriksen, sem.lekt. A. Langkilde, sem.lekt. Horsbøll, skoleinsp. E. Brahm.
Forreste rk. fra venstre: sem.lekt. L. B. Adolphsen, sem.adj. C. Sørensen, sem.adj. I. Kromann, K. Land, rektor A. Nyholm, Karen Svane, Inga Hansen, sem.lekt. G. Japsen, sem.lekt. Fr. Hansen, sem.lekt. B. Boisen.

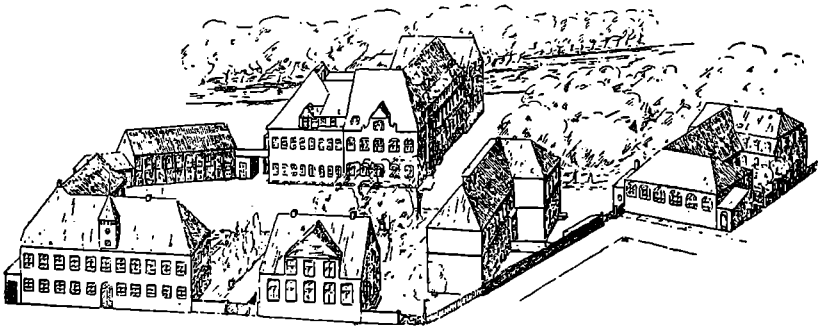

Året rundt

31. august 1962:
»Mimsefest« med optagelse af de nye elever.

10. september:
Winthers teater opfører marionetkomedier for seminariets elever.

17.–22. september
og 21.–26. september:
er henholdsvis 2. seminarieklasse a. og 2. seminarieklasse b. på ekskursion til Bornholm under ledelse af adjunkt Meesenburg.

27. september:
Pastor JørgenKristensen, Aventoft taler i elevforeningen om Danmark og Fællesmarkedet.

1.–21. oktober:
Liniehold på ekskursion til Grækenland under ledelse af lektor Japsen, lektor Adolphsen og adjunkt Henriksen.

1.–14. oktober:
Liniehold på ekskursion til Italien under ledelse af adjunkt Meesenburg.

25. oktober:
Foredrag i elevforeningen ved hr. Karotki — med påfølgende diskussion.

8. november:
Stemmeprøver ved hr. Dr. Abrahams i 4. klasse.

9. november:
Foredrag i elevforeningen ved højskoleforstander Johs. Rosendahl, Søhus, om Karen Blixen.

17. november:
Underholdning i elevforeningen ved II. klasse.

23. november:
Foredrag på seminariet om Cubakrisen og grænsekampene i Himalaya, ved redaktør Erik Møller.

7. december:
Musikaften i elevforeningen ved adjunkt Kromann.

13. december:
Adventsmøde i elevforeningen ved sognepræst Arendt.

21. december:
Koncert i Kristkirken ved seminariets kor og orkester under ledelse af seminarieadjunkt Kromann og under medvirkning af organist Melbye — med derefter følgende juleafslutning i seminariets festsal.

14. Januar 1963:
Oplæsning på seminariet — arrangeret gennem Sønderjysk teaterforening — ved skuespillerinderne Kirsten Verner og Jytte Møller.

31. januar:
Foredrag i elevforeningen af folketingsmand Aksel Larsen om Fællesmarkedet.

16. februar:
Elevforeningen afholder fastelavnsfest med karneval.

22. februar:
Lektor Carl E. Laresn, Tarm, taler i elevforeningen om »Ying og Yang«.

28. februar:
Foredrag i elevforeningen af amtmand, Dr. jur. Tyge Haarløv om egnsudvikling.

10.–23. marts:
Lektor Hedén fra Karlstad seminarium besøger Tønder seminarium, medens lektor Adolphsen besøger seminariet i Karlstad.

14. marts:
Lysbilledforedrag i elevforeningen ved skomagermester Nissen om det gamle Tønder.

17. marts:
Arne M. Fischer, 4. klasse, får på Gråsten slot overrakt 3000 kr. af Ingrid-indsamlingens midler til en studierejse.

30. marts:
Musikfest ved seminariets kor og orkester under ledelse af adjunkt Kromann.

9. april:
Udsendelse i Statsradiofonien ved seminariets kor under ledelse af adjunkt Kromann som led i udsendelsesrækken »Syng med os«, arrangeret af pianisten Kjeld Olsson.

8. juni:
Dimissionsfest med dimission af 29 dimittender.

Vore 25-års jubilarer

Redaktionen har ikke i år udarbejdet nogen oversigt til denne rubrik, da man antog, at den i det væsentligste ville blive magen til oversigten i Tønder Seminarie-Stat.

Siden sidst

Ordensdekorationer:

(28) Kirsten Munk Nielsen, skolekøkkeninspektør, er udnævnt til Ridder af Dannebrogsordenen.

Ansættelser:

(22) Martin Petersen, viceinspektør i Hundested.
(23) Chr. B. Rossen, skoleinspektør i Ry.
(24) Jørgen Nielsen, skoleinspektør i Sæby.
(25) Ellen Pinborg Hansen, overlærer i Gilleleje.
(27) Martin J. Lund, overlærer i Tønder.
(27) Leonard Nielsen, førstelærer i Gislum.
(29) Ejnar Schrøder, viceinspektør i Viby, Jyll.
(29) Ejnar S. Vestergaard, viceinspektør ved Buddinge skole.
(32) Christian R. Hansen, overlærer i Esbjerg.
(33) Maren Schmidt, viceinspektør i Esbjerg.
(36) Signe Bertelsen, overlærer i Sæby.
(36) Esben Matthiesen, førstelærer i Vester Vedsted.
(36) Agnethe Nielsen, overlærer i Varde.
(36) Margrethe Schrøder, seminarielektor i Herning.
(39) Dorthea Dam, overlærer i Nibe.
(39) Johannes Fink, lærer i Sottrup.
(39) Inger K. Jensen, overlærer i Herning.
(39) Flemming Kofod, konsulent for ungdomsundervisningen i Hjørring amt.
(40) Paul Freytag, skoleinspektør i København.
(40) Morten Henriksen, lærer i Nordborg.
(40) Marie Junker, overlærer i Gentofte.
(43) Sara Holdt, seminarielektor i Esbjerg.
(43) Hans L. Obling, skoleinspektør i Esbjerg.
(44) Svend Emil Christensen, konsulent for specialundervisningen i Skanderborg amt.
(44) Krohn Jensen, viceinspektør i København.
(44) Thomas Lauridesn, skoleinspektør i Hasle, Bornholm.
(44) Anna Ringsager, overlærer i Humlebæk.
(45) Grethe Jespersen, overlærer i Struer.
(45) Bodil Jessen, overlærer i Åbenrå.
(45) Elinor Lassen, overlærer ved Frederiksberg skolevæsen.
(46) Cæcilie Jensen, overlærer i Gentofte.
(46) Inger la Cour, lærerinde i Humlebæk.
(47) Anton Andresen, seminarielektor i Kolding.
(47) Inger Hansen, overlærer i Ballerup-Måløv.

(48) Johanne Ingerslev, overlærer i Tarup.
(48) Grete Møller, overlærer i Lyngby-Tårbæk.
(48) Jørgen Tomzak, overlærer i Felsted.
(49) Dines Madsen, overlærer i Ø. Starup.
(50) Kristian Rindom Sørensen, lærer i Overlund.
(50) Niels B. Thomsen, seminarieadjunkt ved Tønder Statsseminarium.
(52) Børge H. Thomsen, lærer i Sønderborg.
(53) Karen Juel Andersen, lærerinde i Buerup.
(54) Helga Eriksen, seminarieadjunkt i Jelling.
(55) Maren Paulsen, lærerinde i Skærbæk.
(55) Grethe Schwartz, lærerinde i Toftlund.
(58) Jens Lillethorup, lærer i Bøjden.
(59) Ivar Villadsen, lærer i Sulsted.
(59) Karl E. Ravn, lærer i Skave.
(59) Kaj V. Schubert, lærer i Kollund.
(60) Erik Jensen, lærer i Nr. Løgum.
(60) Anne Marie Walsted, lærerinde ved Stubbæk centralskole.
(60) Bente Schmidt, lærerinde i Havnbjerg.
(60) Jørgen Schmidt, lærer ved Søgård skole.
(60) Jens J. Tegewaldt, lærer ved Erritsø centralskole.
(61) Bent Clausen, aspirant i Sønderborg.
(61) Aksel Damkjær Hansen, lærer i Århus.
(61) Svend Thye Petersen, lærer i Højer.
(61) Edith Sørensen, lærerinde i Rødekro.
(61) Truels Truelsen, lærer i Ballum.
(61) Mette Tyge, lærerinde i Øster Højst.
(62) Else Bæhr, aspirant i Slagelse.
(62) Gudrun Erichsen, aspirant i Korsør.
(62) Gudrun Jensen, aspirant i Jernved.
(62) Leif Wedel Jensen, aspirant v. øvelsesskolen i Tønder.
(62) Birthe Lundblad, aspirant i Allesø-Næsbyhovedbroby.
(62) Sven Gudman Nielsen er p. t. marinesoldat.
(62) Jytte Simonsen, aspirant i Tinglev.
(62) Tage Simonsen, aspirant i Vemb.
(63) Ester Bihl, timelærerinde i Ny Holsted.
(63) Gerda Boisen, aspirant i Sønderborg.
(63) Ole Bødker, aspirant i Bredebro.
(63) Inge Ellegård, aspirant i Rødekro.
(63) Nora Eriksen, aspirant i Bolderslev.
(63) Arne Fischer, aspirant ved øvelsesskolen i Tønder.
(63) Kirsten Hagen, aspirant i Hoptrup.
(63) Hedda Hjorth, aspirant i Stoholm.
(63) Hans Heinrich Iversen, aspirant i Jejsing.
(63) Knud E. Larsen, aspirant i Skærbæk.
(63) Andreas Michelsen, aspirant i Hodsager.
(63) Sigrun Otzen, aspirant i Sønderborg.
(63) Svend Petersen, aspirant i Højer.
(63) Gerda Rudolph, aspirant i Nr. Løgum.

Afsked:

(57) Christine Bjerrum, lærerinde i Padborg, afsked efter ansøgning.

(37) Emil A. Friis, førstelærer i Vennemose, afsked med ventepenge.

(26) Hans Jensen, førstelærer i Sædding, afsked med pension 31. 3. 1963.

(59) Ulla E. Pedersen, lærerinde i Broager, afsked 31. 7. 1963 efter ansøgning.

Døde:

(47) Jes Chr. Jessen, lærer i Hoptrup, død i februar 1963 efter trafikulykke.

Navneændring:

(62) Børge Kronborg Christensen, hedder nu Børge Kronborg Lyksholm.

Bryllup:

(61) Agnes Johansen, med tekstilingeniørstuderende Anders Bossen, Højer.

(62) Børge Kronborg Lyksholm m. frk. Birthe Krag.

(62) Kamma Riemann Hansen, m. musikstuderende Benny Pedersen.

(62) Margit Asser Hansen med forstkandidat Erik Hansen.

(62) Sven Gudman Nielsen med frk. Lis Petersen.

Andet:

(44) Fritz-Carl Jacobsen, erhvervsvejleder i Sønderborg amt.

(61) Inge Damgård Bergmann, leder af Tølløse ungdomsklub.

(62) Gudrun Jensen, kasserer i Jernved ungdomsforening.

Tøndringer-Samfundets regnskab

for tiden 5. 12. 62 til 18. 9. 63.

Indtægt:

Kassebeholdning pr. 1. 12. 62	kr.	621,91
Kontingent	—	2.399,30
Salg af årsskrift	—	78,00
Annoncer	—	614,40
Renter pr. 31. 12. 62	—	7,25
i alt	kr.	3.720,86

Udgift:

Årsskrift	kr.	2.610,15
Julelegat	—	200,00
Tryksager	—	90,92
Porto	—	217,98
Renter for overtræk i bank	—	8,09

Kassebeholdning at overføre:

Giro pr. 16. 9.	kr.	172,27	
Bankkonto	—	421,45	— 593,72
i alt			kr. 3.720,86

Tønder, den 18. september 1963.

(sign.) *Erik Larsen.*

Ovenstående regnskab er d. d. revideret. Kassebeholdningen er afstemt med giro og bankbog. Intet at bemærke.

Tønder, den 18. september 1963. (sign.) *Boe Boisen.*

Bredebro, den 18. september 1963. (sign.) Knud Nielsen.

Henny Bødker

Damefrisør

Vestergade 61 . Tønder . Telefon 2 15 42

VI LEVERER OGSÅ GERNE TIL DEM

M. A. Meyer

Kolonial . Kaffe . Vine

Carstensgade 26 Telefon 2 20 29

PHILIPS FJERNSYN

- det er klart...

Køb det hos

NISSEN-SØLSTED

Telefon 4 13 16

Tønder Musikhandel

Østergade 20

Fører alt i musikinstrumenter og -tilbehør

De sidste nyheder i kjoler, overtøj og lingeri findes altid i

Damehuset

Vestergade 23

Tønder og Omegns Bank A/S

Telefon 2 20 08 – 10

Køb Deres STRIKKEGARN – STRØMPER og UNDERTØJ hos

J. A. Krogh

Vestergade 65 Tlf. 2 16 42

Indramning af billeder

bedst og billigst hos

Glarmester Bohde

Østergade 20, Tønder

Tonhalle Salonen

Damefrisør M. Scheelke

Vestergade 1, Telefon 2 15 41

Gælder det service, smøring eller vask

så mekaniker K. FREDERIKSEN

CALTEX

TØNDER – Tlf. 2 14 43

UDSOLGTE OG NEDSATTE BØGER – *RING* HØJER 4 24 49

Bundgaards Boghandel

HØJER

★ De er altid velkommen til at se på bøger uden købetvang

– det store udvalg –

Frede Hansen:

DRENGEGYMNASTIK

(1959)

25 Dagsøvelser med Kommando, Ridstegninger, Foto med Noter m. v. + Særtryk af Dagsøvelserne med Etui: 12 Kr. (10)
Noter til Gymnastikundervisning 3,50 (2,00)
Fodbold-Noter 2,50 (1,50)
Portofrit ved Bestilling paa Postgiro ved Indsendelse af Beløbet.

Priserne i parentes gælder kun for medlemmer af Tøndringer-Samfundet

Frede Hansen, Tønder. Giro 8107

Chr. Buch

VOR BAGER

KONDITORI – CAFE

Tlf. 2 21 14

Gælder det ombetrækning

(det er en tillidssag) – gå derfor til fagmanden – selvfølgelig

UWE HORST

Polsterværksted, Carstensgade 42

Til ferien: Alt i camping udlejes

Chicy

v. HANS H. HANSEN

– først med teen-age-moden

Den friskbrændte kaffe

får De hos

TYGESEN

TOBAKSVARER . VINE . Alt i TØRKOST

Thomas Tygesen, ved seminariet

Hans H. Petersen

URE og OPTIK

Vestergade 27 – Tønder – Tlf. 2 17 07

KIOSKEN

TØNDER ØST

Telefon 2 13 78

Laurits Duus
FRISØR
Østergade 4 – Tønder

Gælder det NYT FODTØJ
– skal det gamle ordentlig repareres
så **PETER NISSEN**
SKOTØJSFORRETNING
Eget værksted . Seminaristernes indkøbssted
Vestergade 41 . Tønder . Telefon 2 12 69

MØBLER MØBLER
Førende i alle stilarter
Stahlberg
Vestergade 44
Bedst kendt – Kendt som det bedste

Carsten Lorenzen jr.
Tønder – Telefon 2 18 32

Guldhorn Mineralvandsfabrik
Telefon Tønder 2 17 11

Wilh. B. Schmidt
CENTRALVARME – SANITET
OLIEFYR
Østergade 26 . Tønder . Telefon 2 12 49

Spar arbejde og tid – *lån* en Højer Bonemaskine
Højer Gulvpleje
Telefon 4 24 41
Specialfabrik for bonevoks, bonemaskiner og skrubbemaskiner

Det største udvalg i
FOTO
BRDR. LØKKE
Torvet – Tønder – Tlf. 2 15 15

Jacob Christiansen
CYKLER OG KNALLERTER
Salg og service
Carstensgade 1 – Tønder

Aktieselskabet
Tønder Kafferisteri
Tønder – Telefon 2 23 17 – 2 23 18

. . . *mælken*
med den gyldne kapsel
TØNDER MEJERI

Telefon 2 13 39

Slagteri
Pølsemageri

FRENDE PETERSEN, v. seminariet

Kemisk renseri **PIKA**

P. J. Schmidt

Østergade 49 Telefon 2 16 82

Blenners Dampvaskeri

Rullevask – Vådvask – Færdigvask
Vi kvikvasker også!

Skibbrogade 2 Telefon 2 22 68

Hvis skoene vil trække vand,
så gå til **WEGNER**
straks på stand.
Han ordner dem for dig med glæde,
så aldrig mer' de trækker væde.

Østergade 4

Johs. Paulsen Schmidt

Bøger, papir, fyldepenne og pencils

Duplikering af enhver art

Østergade, Tønder, tlf. 2 13 49

Carl Tiedemann A/S

Trælast . Bygningsartikler . Brændsel . Brændselsolie

Lager: Tønder Øst – Tønder Vest **Telefon 2 10 56 – 2 10 57**

DAME- og
HERREKONFEKTION – så

Brdr. Tygesen

Storegade

Skal De have
FINE PØLSER, GOD KAFFE ELLER IS –
så er det i

Kinobar

H. Nielsen, telefon 2 16 19

JOHS. THOMSENS EFTF.

Indehaver: Peter Christensen

KUL . TRÆLAST . BYGNINGSARTIKLER . BRÆNDSELSOLIE

Telefon 2 14 50 – 2 14 51 **TØNDER** **Nørregade 9–11**

Tønder Sparekasse

STIFTET 1820

PRØV

Bager Hansens

Iækre wienerbrød og berliner

Østergade 24

Kaysens kaffe

– kendt som den bedste

Østergade 33 – Tlf. 2 11 67

Gælder det skolebøger, skolemateriel, fyldepenne, kuglepenne, pencils

gå til **Andersen & Nissen**

BØGER . PAPIR KUNST

Storegade 26 . Tønder . Telefon 2 13 42

Tharben Hansen

Centralvarme – Oliefyr – Sanitet

Spikergade 6 – Telefon 2 14 75

Tønder

SKO-NYHEDERNE finder De altid først og i stort udvalg hos

M. Riggelsen

Skotøj siden 1893 – Skotøj for alle

Ure, optik, guld- og sølvvarer i Tønder amt fra

Brdr.Hansen $^{1}/_{S}$

Storegade 23 . Tlf. 2 12 32 . *Bedste reparationsværksted*

KØD - FLÆSK - PÅLÆG

– – så slagter

Albrechtsen

Østergade 22 – Telefon 2 21 60

AKSEL MICHELSEN

Strucksalle 5

Tønder telefon 2 11 11 – 2 11 12

TONHALLE FOTO

1 minut pasfoto 6,50
3 pasfoto, næste dag 6,50
Den populære serie 8 18,00
Atelier-brudeserie 25,00
Hjemmefoto, børn, fester, stk. 1,50

Ingen ventepenge, ingen kørselsudgifter.

Bestil venligst tid.

Atelieret åbent hver søndag kl. 15–17.

Vestergade 1 – Tønder – Tlf. 2 19 33

Frisørmester **E. HANSEN**

Østergade 55

Hårvask og fønbølgning
Dameklipning

P. L. DINSEN A/S

BRÆNDSELSFORRETNING

Korn . Foderstoffer . Kunstgødning

Mellemgade 5 Tønder Telefon 2 21 16

Tønder Landmandsbank A/S

Telefon 2 21 63

Vekselkontor ved grænseovergangen i Sæd og Rudbøl

Langes tapet og farve

Alt i linoleum – stoftryk –
porcelæns- og oliemaling

Østergade 11, tlf. 2 27 60

FODTØJ

så går man til

Anker Holst

Landsdelens største specialmagasin

Den Danske Landmandsbank

AKTIESELSKAB

Tønder afdeling **Telefon 2 21 22 (fl. linier)**

HERRE- og DRENGETØJ

Christian Petersen
HERRE-HUSET
Vestergade 18 Tønder Telefon 2 11 56

Gælder det tørkostbordet

så

Østergades viktualieforretning

Østergade 14

Flora

BLOMSTER - KRANSE - DEKORATIONER

Østergade 59 Tlf. 2 12 38

El-installatør

Svend Kircheiner

Vestergade 7

Telefon 2 20 45

Møbelhåndværk . Møbelpolstring fra egne værksteder

SNEDKERMESTER

Hans Jutzen

TØNDER

HO MØBLER HO

Forretningen, hvor man kommer – og kommer igen

Johs. Bock

Manufaktur - Konfektion

Tønder Tlf. 2 11 62

Farvehandler

PETER *Jacobsen*

Storegade 16 – Telefon 2 23 68

ISENKRAM . GLAS . PORCELÆN

Nic. Andresen A/S

Telefon 2 11 72

MANØ

KOLONIALVARER

Telefon 2 14 66 Vestergade 74

Tønder Andelsslagteri's Udsalg

Vestergade 72

Telefon 2 17 30

Gustav Rothes bogtrykkeri

Grundlagt 1876

Søndergade 8 Telefon 2 11 01

KOM IND OG SE

Sønderjyllands største

UDVALG I PIBER

Reparationer kan udføres på eget værksted

Johannes **PETERSEN**

Storegade 12

Bents køreskole

Ndr. Landevej 33, Tønder

Telefon 2 26 85

Textilhuset
Erik Tygesen
Østergade 5, Tønder, tlf. 2 19 65
Specialmagasin for boligtextiler

El-installatør
Riber Jensen
Storegade 14, Tønder ,telefon 2 13 11

H. Jacobsen
Kolonial, spirituosa og tobak
Østergade 13
Tlf. 2 12 42 3 % rabat

P. RIGGELSEN A/S
Østergade 54
Tønder

O. JORDT
Entreprenør- og vognmandsforretning
Tønder – Telefon 2 26 26 – 2 26 27
Arbejde udføres med bulldozers, gravemaskiner og traktorer
Vej- og støbematerialer leveres fra egne grusværker

Alt i EL.
W. Eichler
Tønder

Heine Christiansen
Alt i kolonialvarer og konserves
Slotsgade 1

P. A. JENSEN
Nu selvbetjening
Strucksalle 4

Hold Dem til Volvo–
den holder til Dem
VOLVO
AUTOGÅRDEN · TØNDER
Telefon 22334

Ralf Jessen
Bageri og konditori
Østergade 38, telefon 2 13 57
Prøv vort første-klasses bagværk til en rimelig pris.

B. P. - Service
Station både på Torvet tlf. 2 23 45
og på Kongevej tlf. 2 10 70